

INTERVIEW FERULEVA & VAN DE LAAR KLASSIEK DUO

Op hun nieuwe album verklaren cellist Anastasia Feruleva en pianist Frank van de Laar de liefde aan de Roemeense componist Enescu. „Zijn muziek herinnert je aan iets belangrijks wat in de loop van de jaren begraven is onder dagelijkse beslommeringen.”

Door onze medewerker **Joost Galema**

Haar favoriete dichter Anna Achmatova schreef over muziek: „Haar vonken zijn tot wonderen in staat, zij scherpt en slijpt terwijl je staat te kijken. Zij is de enige die met mij praat wanneer de anderen mij bang ontwijken.”

Elk leven kent zijn openbaringen, weet de Russische cellist Anastasia Feruleva (28). En de betekenis van muziek is er een van. „Voor wie al sinds haar vijfde cello speelt, worden noten tot dagelijks voedsel, ze waren vanzelfsprekend in mijn bestaan. Maar op een dag ervoer ik plots ook hun geheimzinnige kracht, zoals een natuurwetenschapper na jaren studie getroffen kan worden door het wonder dat een atoom is. Zulke inzichten behoren tot de schoonheden van het leven. Je kijkt jarenlang naar het heelal, naar een partituur, naar een plant, en ineens gaan betekenissen schuiven.”

Niet iedereen bewandelt daarin dezelfde weg. Pianist Frank van de Laar (55) begon ‘pas’ na zijn tiende op zijn instrument. „Het stelde allemaal weinig voor. Tot mijn vader me, drie jaar later, op een vrijdagavond naar een gratis concert stuurde in de nabijgelegen NRCV-studio’s. Daar trad het Orlando Kwartet op. Een strijkkwartet: ik wist niet eens wat dat was. Maar bij het beluisteren van Schuberts *Quartetsatz* drong het besef tot me door dat muziek mijn roeping was.”

Verborgen schoonheid

Onlangs brachten Feruleva en Van de Laar hun tweede album uit, *L’Esprit du Temps*, met muziek geschreven in de veelbewogen eerste drie decennia van de twintigste eeuw, in het Parijs van de zussen Lili en Nadia Boulanger, waar de Rus Igor Stravinsky en de Roemeen George Enescu ook verbleven.

Het begon met de ontdekking van Enescu’s *Tweede Cellosonate*. „Voor een concert in Roemenië wilden we wat van zijn muziek spelen”, zegt Feruleva. „Toen we de partituur van dit stuk openden, vielen we van onze stoel. Al die aantekeningen. Het zag er ingewikkeld uit. Maar het vloeit zo natuurlijk. En cello en piano zijn zo innig verweven.”

„Enescu is een verwaarloosd genie”, vindt Van de Laar. „Deze sonate klinkt zo puur. In de kern ervan schuilt een oergevoel, dat onaangetast alle stormen van de tijd weerstaat. Niets of niemand kan die kracht corrumpen.”

Feruleva: „Schoonheid ligt bij Enescu niet voor het oprapen. Het duizelde me in het begin, maar ik bleef zoeken. En dat loonde. De huidige tijdgeest lijkt zich te kenmerken door ongeduld. We neigen er naar ons af te keren van kunst die we niet meteen begrijpen. Daardoor verschaalt het bestaan, want we missen de kans ons leven te verrijken, om er dieper in door te dringen. In die *Tweede Cellosonate* kan iedereen iets van zichzelf terugvinden.”

Van de Laar: „Alsof hij je herinnert aan iets belangrijks wat in de loop van de jaren begraven is onder de dagelijkse beslommeringen. Kunst vergroot tijd en ruimte, die tegenwoordig nog slechts krimpen. Alles moet sneller, korter. Het bestaan versplintert. Dat jaagt veel mensen angst aan. Enescu’s raadselachtige klankwereld staat hier haaks op. Die opent poorten naar een labyrint waarin je

‘We musiceren tegen de versplintering van de tijd’

Anastasia Feruleva en Frank van de Laar.

eindeloos kunt dwalen.”

Feruleva: „En wij zoeken niet naar de uitweg, maar naar het hart van dat labyrint. Ik geloof dat Enescu voeling hield met de betovering van de kinderjaren. Ik herinner me zijn opname van Mendelssohns *Vioolconcert*. ‘Dit is het, ik ben thuis’, dacht ik. Hij ademde muziek.”

Innerlijk vuur

Een tweede opmerkelijke stuk op hun nieuwe album is *D’un Soir Triste*, een stuk dat de jonge Lili Boulanger op haar sterfbed aan haar zus Nadia dicteerde. „Lili bewoonde als componist een eigen universum”, zegt Feruleva. „Dit stuk beschrijft in tien minuten een wereld die los staat van de onze. En elk concert - bij het spelen hiervan - verzinkt het publiek in een intense stilte die na afloop met moeite wordt verbroken.”

Van de Laar: „Na Lili’s dood hield Nadia op met componeren. Ze wilde niet meer. Haar roem dankte ze aan het opleiden van enkele grote componisten en musici uit de twintigste eeuw.”

Feruleva: „De dood van de ziekelijke Lili in 1918 was een groot verlies voor de muziek van de twintigste eeuw. Zij kon voorbij haar eigen tijd kijken. Wat had ze nog kunnen maken?”

Van de Laar: „Dat ze op haar sterfbed zulke muziek componeerde, terwijl ze te zwak was om een pen ter hand te nemen. Dat getuigt van een innerlijk vuur, zij belichaamde muziek.”

Feruleva: „Evenals Enescu’s *Tweede Cellosonate* schetst *D’un Soir Triste* voor mijn gevoel een voorhistorisch landschap, waar, zoals we in Genesis lezen, „de duisternis over de oervloed lag en Gods geest over het water zweefde”.

Cellomelancholie

In Van de Laars muziekkamer puilen de kasten uit van partituren. Hier brengen beiden een groot deel van de coronacrisis door met het van blad spelen van alle cellosonates die hij in de loop der jaren verzamelde. „En van mooie en treurige liederen van Rachmaninov en Schubert”, zegt Feruleva. „Als cellist houd ik nu eenmaal van melancholie.”

Het herinnert haar onder meer aan Sint-Petersburg, aan haar jaren op de school voor jong talent waar ze als veertienjarige belandde, ver van haar ouderlijk huis in de noordelijke havenstad Archangelsk. „Ik wilde me onderdompelen in de sfeer van de stad, die mooi en duister tegelijk is, gebouwd op de dode arbeiders die deze schoonheid lieten verrijzen uit het moeras. Je kunt in Sint-Petersburg eigenlijk niet wonen.”

Feruleva zwierf langs de plekken uit *Schuld en Boete* van Dostojevski en de gedichten van Achmatova, en luisterde naar de muziek van Sjostakovitsj. „En daar word je als puber niet vrolijk van. Achmatova schreef hier haar gedicht ‘De muziek voor Sjostakovitsj’, met die mooie slotregels: ‘En toen de laatste vriend wegkeek van mij, week zij ook in mijn graf niet van mijn zijde, en als de eerste onweersbui zong zij, alsof de bloemen allemaal iets zeiden.’ Dat is wat een mens hoopt dat muziek is.”

L’Esprit du Temps van Anastasia Feruleva (cello) en pianist Frank van de Laar (piano) is verschenen op het label TRPTK. Inl: trptk.com en anastasiaferuleva.com